

Ikt. szám: 3-17/2018/222

Heves Megye Közgyűlése

Helyben

Tájékoztató

Heves megye mezőgazdasági helyzetéről

Tisztelt Közgyűlés!

A Heves Megyei Önkormányzat felkérésére a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Heves Megyei Igazgatósága elkészítette a Heves megye mezőgazdaságának helyzetéről szóló tájékoztatóját, melyet az előterjesztés melléklete tartalmaz.

A tájékoztatót a Megyei Fejlesztési és Nemzetközi Ügyek Bizottsága 2018. június 19-i ülésén tudomásul vette.

Kérem a tájékoztatóban foglaltak szíves tudomásul vételét!

Eger, 2018. június 20.

Szabó Róbert

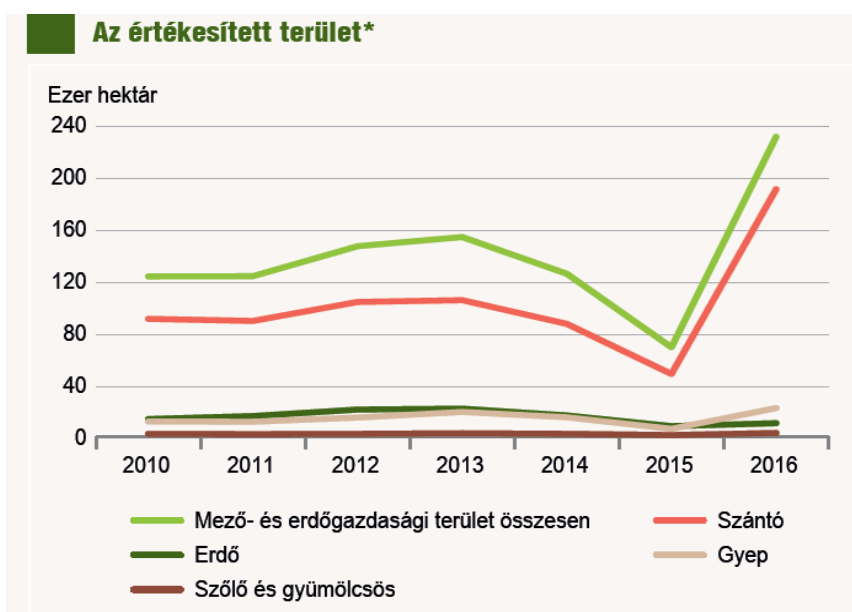
Törvényességi szempontból ellenőriztem:

Dr. Barta Viktor
Heves Megye Főjegyzője

Heves megye mezőgazdasági helyzete

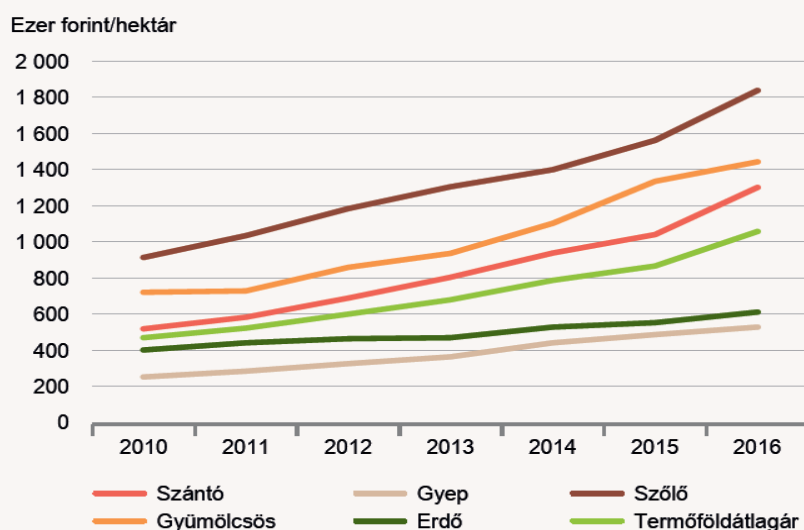
Termőföld árak és bérleti díjak (Magyarország, 2016)

A 2015 őszén meghirdetett a „Földet a gazdáknak!” – a föld azé legyen, aki megműveli – program hatására megtört a termőföld-értékesítés volumenének 2013 óta tartó csökkenése. 2016-ban háromszorosára nőtt az értékesített mező- és erdőgazdasági földek területe az előző évhez viszonyítva. A termőföldárak is kiugróan emelkedtek, 2016-ban átlagosan 22%-kal magasabbak voltak, mint egy évvel korábban. A legjelentősebb művelési ág, a szántó átlagára 1 302 400 forint volt hektáronként. A földbérleti díjak emelkedése is folytatódott: egy hektár szántó éves bérleti díja 49 400 forint volt 2016-ban, ami 8,0%-kal magasabb, mint a 2015. évi.

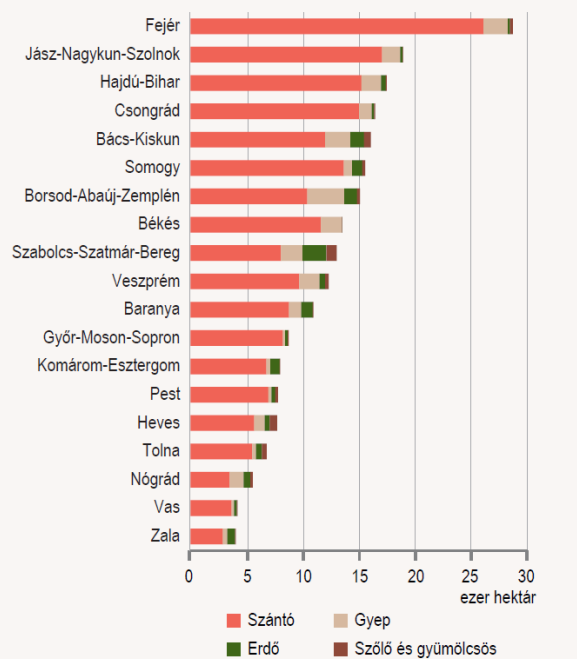
2016-ban a mező- és erdőgazdasági hasznosítású területek mintegy 4,0%-át, összesen 232 ezer hektár termőföldet értékesítettek. Ez a termőföldpiac jelentős bővülését jelenti az előző évek 70-150 ezer hektáros értékesítési volumenéhez képest. 2016-ban az összes értékesített termőföld 83%-a a szántó művelési ágba tartozott, melyből négyszer akkora terület cserélt gazdát, mint 2015-ben. Ezt követte a gyepek (10%) és az erdők (5,2%), a fennmaradó 2,0%-ot a szőlő- és gyümölcsös területek értékesítése tette ki.

A termőföldátlagárak alakulása művelési áganként*

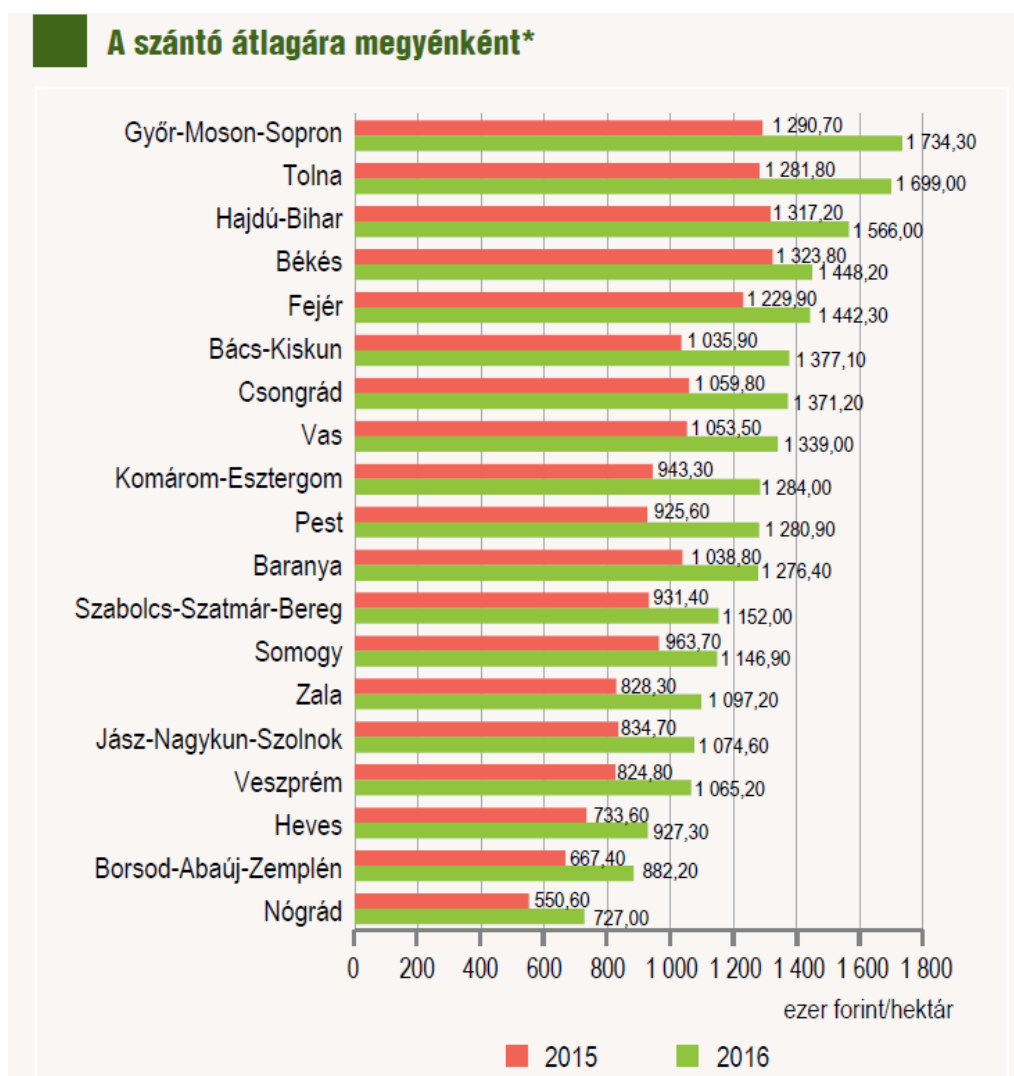
2016-ban a mezőgazdasági termőföldárak – az előző két év 16, majd 10%-os növekedése után – átlagosan 22%-kal haladták meg az egy évvel azelőttit. Ezen belül a szántó művelési ára emelkedett a legnagyobb mértékben, 25%-kal. Így egy hektár szántóföld országos átlagára 1 302 400 forint volt. A többi művelési ág esetében is folytatódott az árak növekedése. A szőlő ára 18, az erdőé 11, a gyepek- és gyümölcsös területeké 8,0-8,0%-kal magasabb lett.

Az értékesített terület nagysága és megoszlása megyénként és művelési áganként, 2016*

2016-ban a legtöbb termőföldet (28 800 hektárt) Fejér megyében értékesítették, melynek a megyei termőterülethez viszonyított ára 11% volt, ami felülmúlta az országos 4,0%-os

átlagot. Az értékesített terület nagysága minden megyében legalább kétszerese volt az előző évinek, és a megyék több mint felében meghaladta a 10 000 hektárt. Az értékesített területek művelési ágak szerinti megoszlásában a szántó volt a meghatározó minden megyében, amelyből az összes termőföldhöz hasonlóan Fejér megyében forgalmazták a legtöbbet, 26 200 hektárt. A szántó mellett jelentős arányt képviselt a gyepek Nógrád és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, az utóbbiban adták el a legtöbbet, 3300 hektárt. A legtöbb erdő (2100 hektár), valamint szőlő és gyümölcsös (900) hektár Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében cserélt gazdát.

2016-ban a szántóföld hektáronkénti átlagára Észak-Magyarország kivételével minden régióban meghaladta az 1 millió forintot, Nyugat-Dunántúlon volt a legmagasabb. Nemcsak a régiók között, hanem a régiókban belül is jelentősek az árkülönbségek a föld minőségétől és egyéb tényezőktől függően. Ugyanabban a régióban egy jó talajminőségű terület hektáronkénti ára duplája is lehet egy gyenge minőségűének.

A megyei átlagárak alakulását az adott évben forgalomba kerülő földek ára határozza meg. A régiókhoz hasonlóan a megyék közötti és a megyéken belüli árkülönbségek is nagyok.

2016-ban Győr-Moson-Sopron, Tolna és Hajdú-Bihar megyében volt a legmagasabb az értékesített szántó átlagára (1,5-1,7 millió forint hektáronként). A legdrágább szántókkal rendelkező járások is ezekben a megyékben, illetőleg Békés és Pest megyében találhatók. Ettől lényegesen elmaradtak az észak-magyarországi megyék árai, ahol átlagosan 700-900 ezer forintért lehetett egy hektár szántót vásárolni.

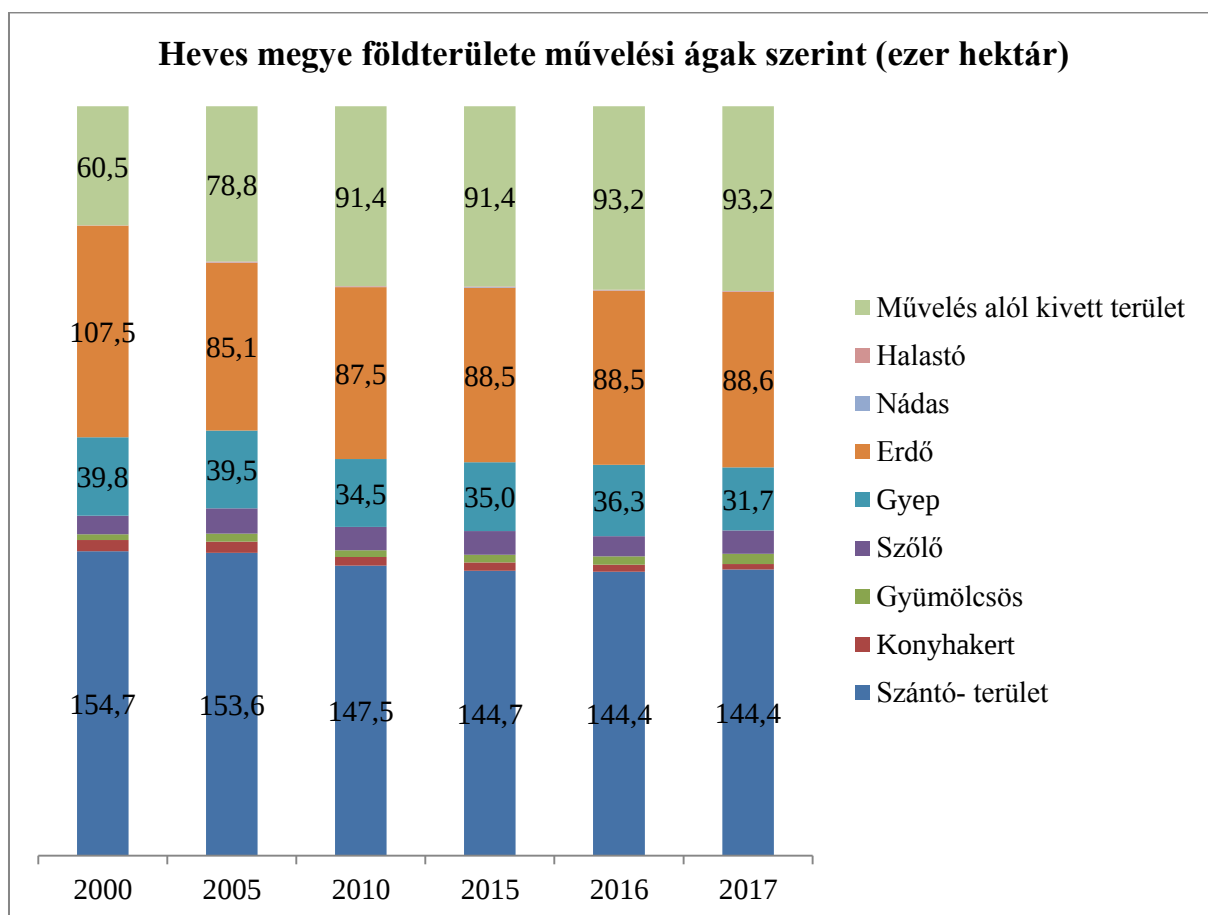
Országos földbérleti díjak

Az Agrárium 2016 gazdaságszerkezeti összeírás adatai szerint a használt mező- és erdőgazdasági területek 42%-át bérleményként művelik. Az egyes művelési ágak között a szántó esetében a legmagasabb, 55% a bérelt területek aránya. A gyepterületek 42, a szőlő- és gyümölcsös területek 21%-át használják bérlet jogcímen. A bérelt mező- és erdőgazdasági területek aránya Fejér (57%), Jász-Nagykun-Szolnok (52%), Baranya (52%) és Győr-Moson-Sopron (52%) megyében a legmagasabb.

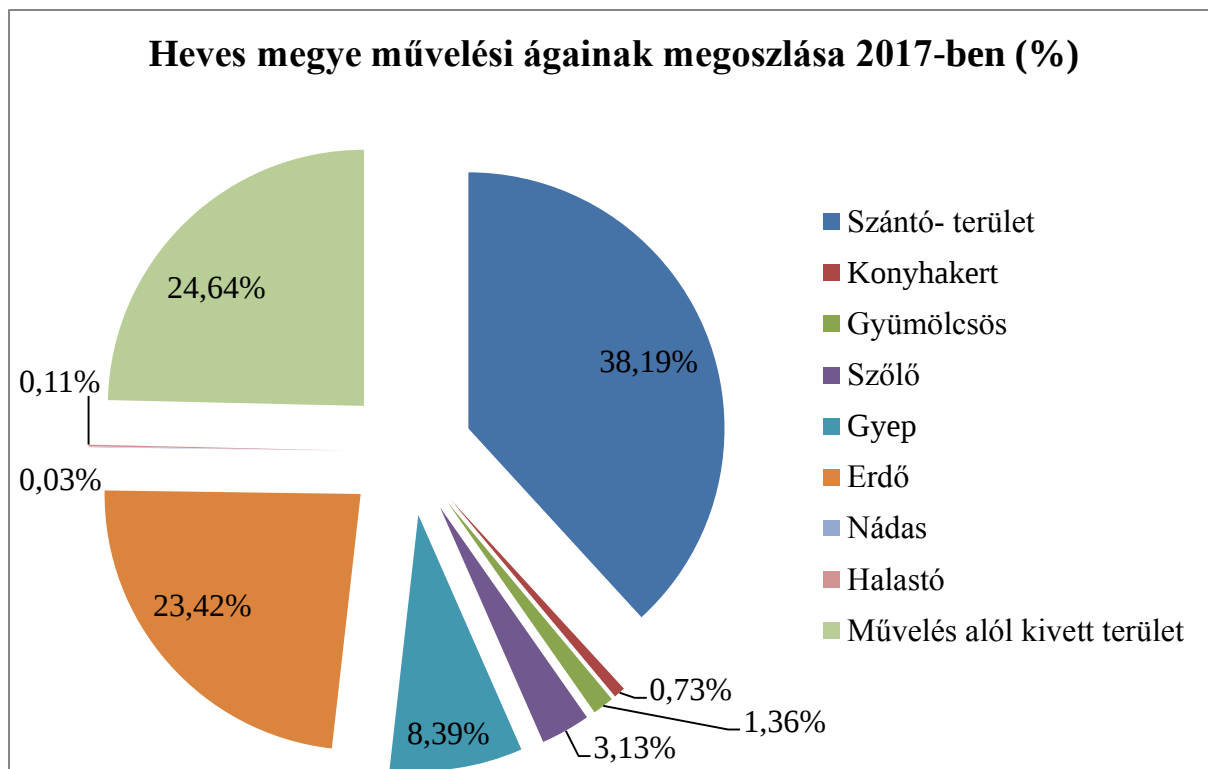
A szántó művelési ágba tartozó földterületek éves bérleti díja – az előző évi 7,0%-os növekedés után – átlagosan további 8,0%-kal haladta meg a 2015. évit. Így egy hektár szántó átlagos éves bérleti díja 2016-ban 49 400 forint volt. 15%-kal emelkedett a gyümölcsös, 10-10%-kal a szőlő és a gyepterület díja. használatukért sorrendben átlagosan 60 500, 78 800, 25 000 forintot kellett fizetni hektáronként. Az erdő művelési ágba tartozó földterületek bérlete 27 600 forintba került hektáronként.

2016-ban a szántó éves bérleti díja Hajdú-Bihar és Tolna megyében volt a legmagasabb, már ötödik éve ebben a két megyében a legdrágább a szántók bérlése. Nógrád és Veszprém megyében pedig a bérleti díjak jelentősen elmaradtak az átlagártól. 2016-ban a szántók bérleti díjai Nógrád és Komárom-Esztergom megyében 29, illetve 17, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén és Fejér megyében 10%-ot meghaladóan, Heves, Baranya, valamint Győr-Moson-Sopron megyében 3,3, 3,4 és 4,2%-kal nőttek 2015-höz képest.

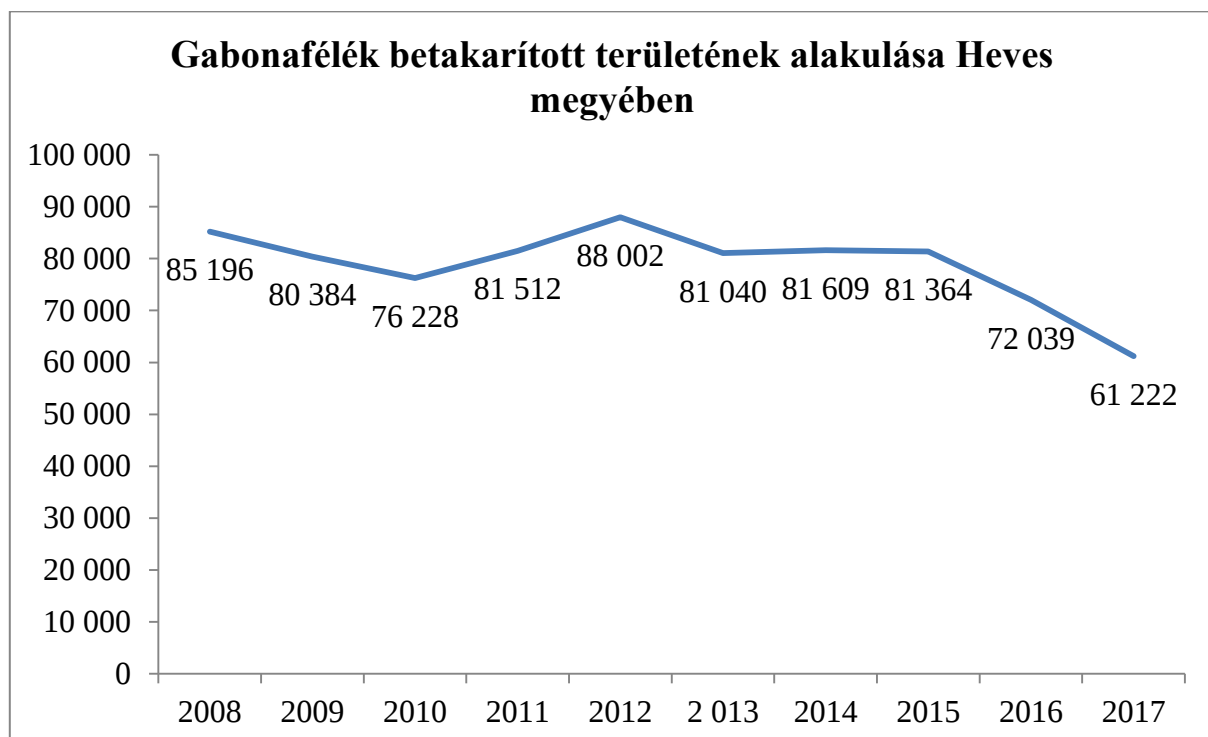
Növénytermesztés

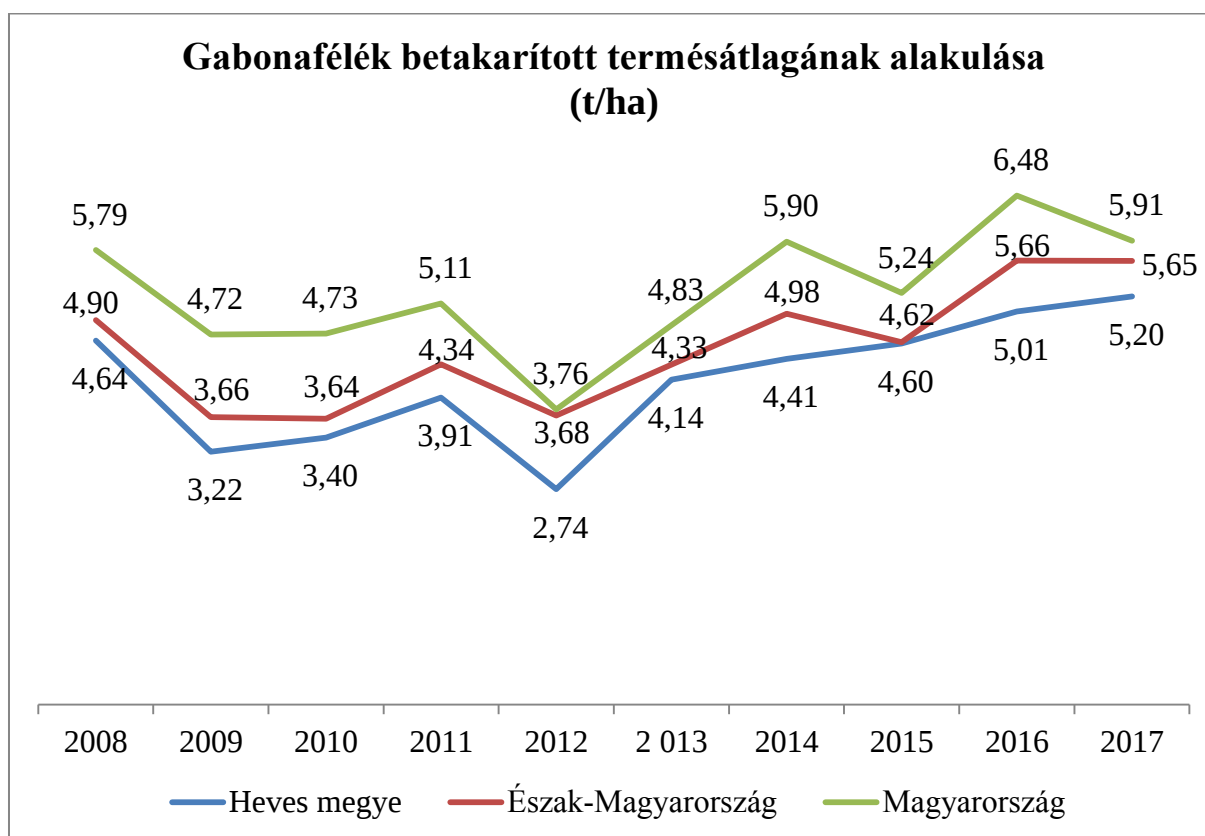
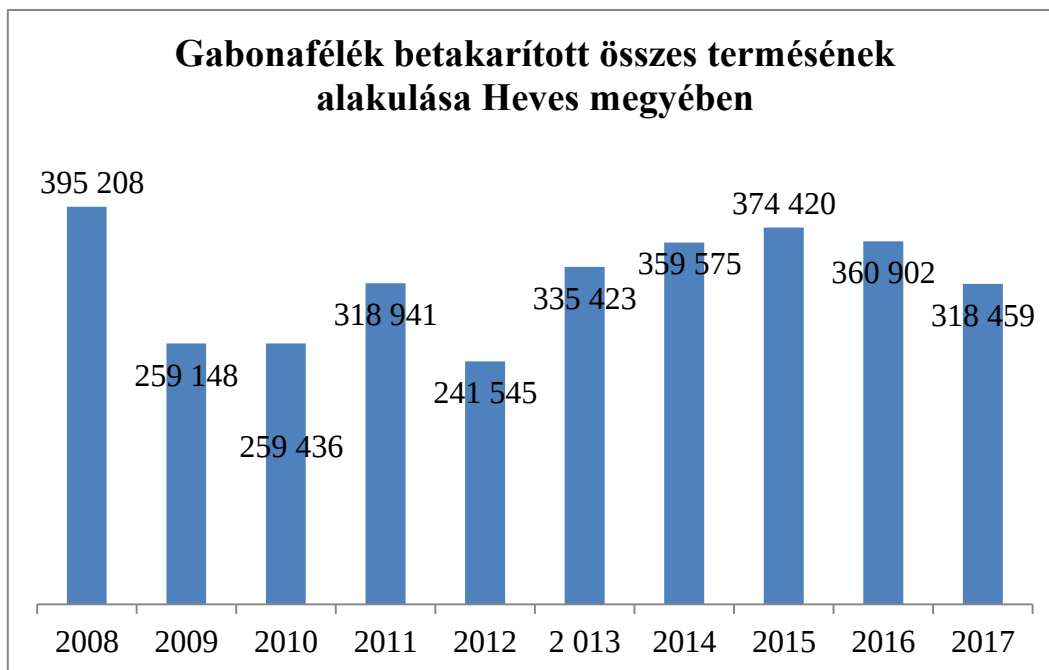

2017-ben Heves megyében az összes földterület 378,1 ezer hektár volt, melynek 38,19%-át a szántó művelési ág teszi ki 144,4 ezer hektárral. Másik két ilyen nagy százalékkal rendelkezik a művelés alól kivett terület és az erdő területe. Az összes területnek az előbbi 24,64%-át az utóbbi pedig 23,42 százalékát teszi ki. Heves megyében a gyep művelési ág az összes földterület 8,39%-át teszi ki, amely 31,7 ezer hektár terület. A művelési ágak megoszlása a megyében stagnál.

Heves megyére leginkább az őszi búza, őszi árpa, kukorica, napraforgómag és a repcemag termesztése a jellemző.

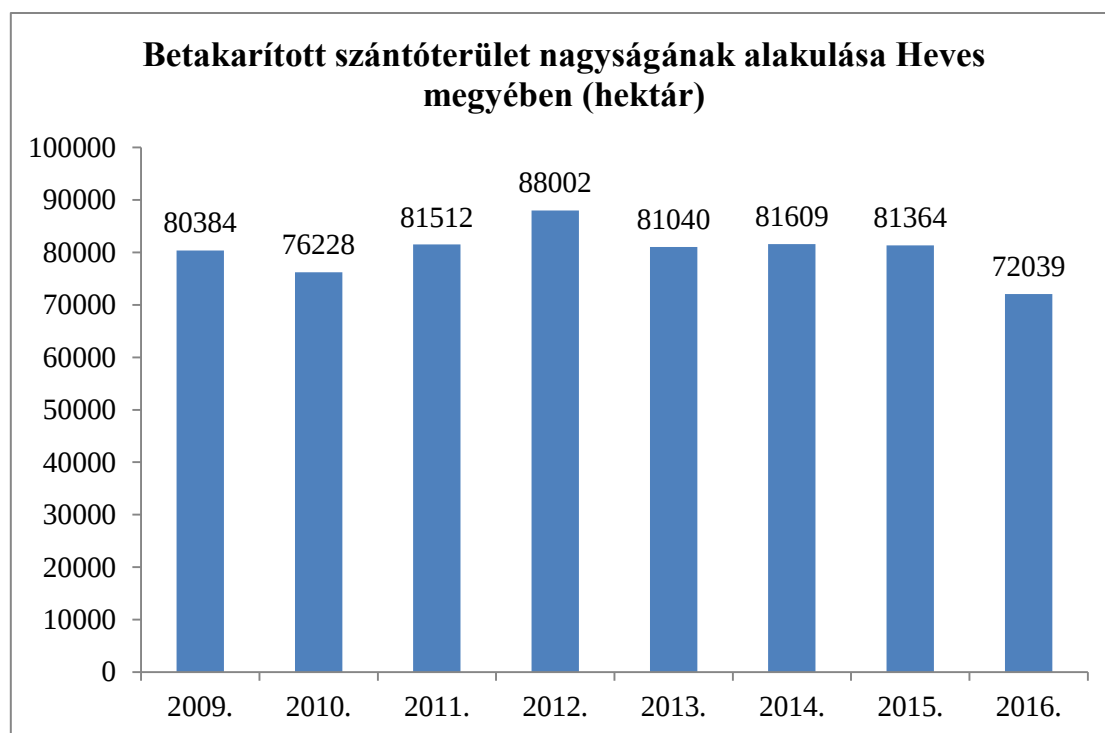

Az ábráról szembetűnő, hogy a 2012-es évtől folyamatos növekedés következett be a termésátlagok tekintetében a gabonaféléknél. A termésátlagok tekintetében is mindhárom vizsgált területen a kritikus pont a 2012-es év volt. A legkisebb gabona termésátlag Heves megyében figyelhető meg 2,74 t/ha-ral szintén 2012-ben. Ezt követően folyamatos emelkedés

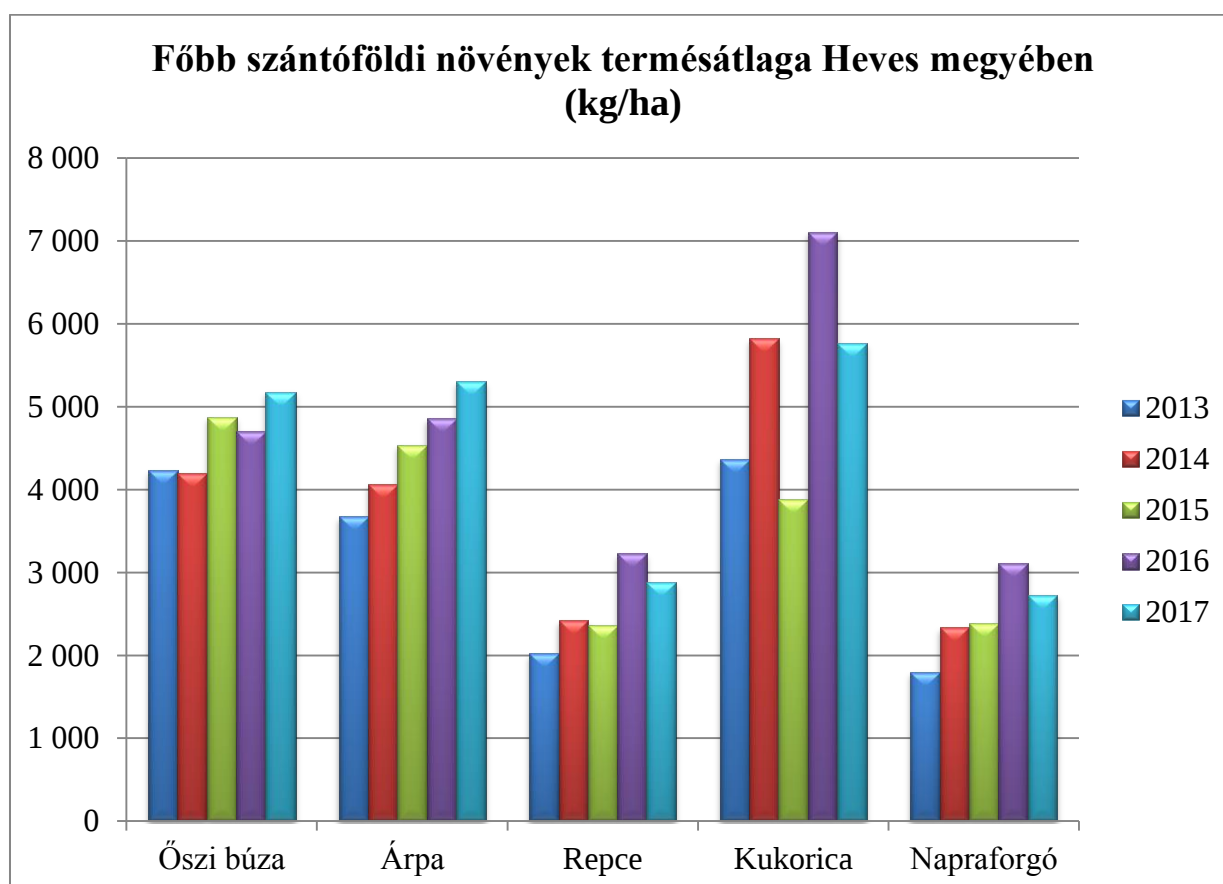
látható a megye tekintetében, viszont régiós és országos viszonylatban 2015-re csökkenés figyelhető meg. Ezt követően a megyében lassú növekedés tapasztalható, országos tekintetben pedig visszaesés figyelhető meg.

Betakarított terület Heves megyében (2017):

- Búza: 43 130 ha;
- Kukorica: 7 178 ha;
- Őszi árpa: 7 988 ha;
- Tavaszi árpa: 661 ha;
- Napraforgómag: 36 308 ha;
- Repcemag: 13 664 ha.

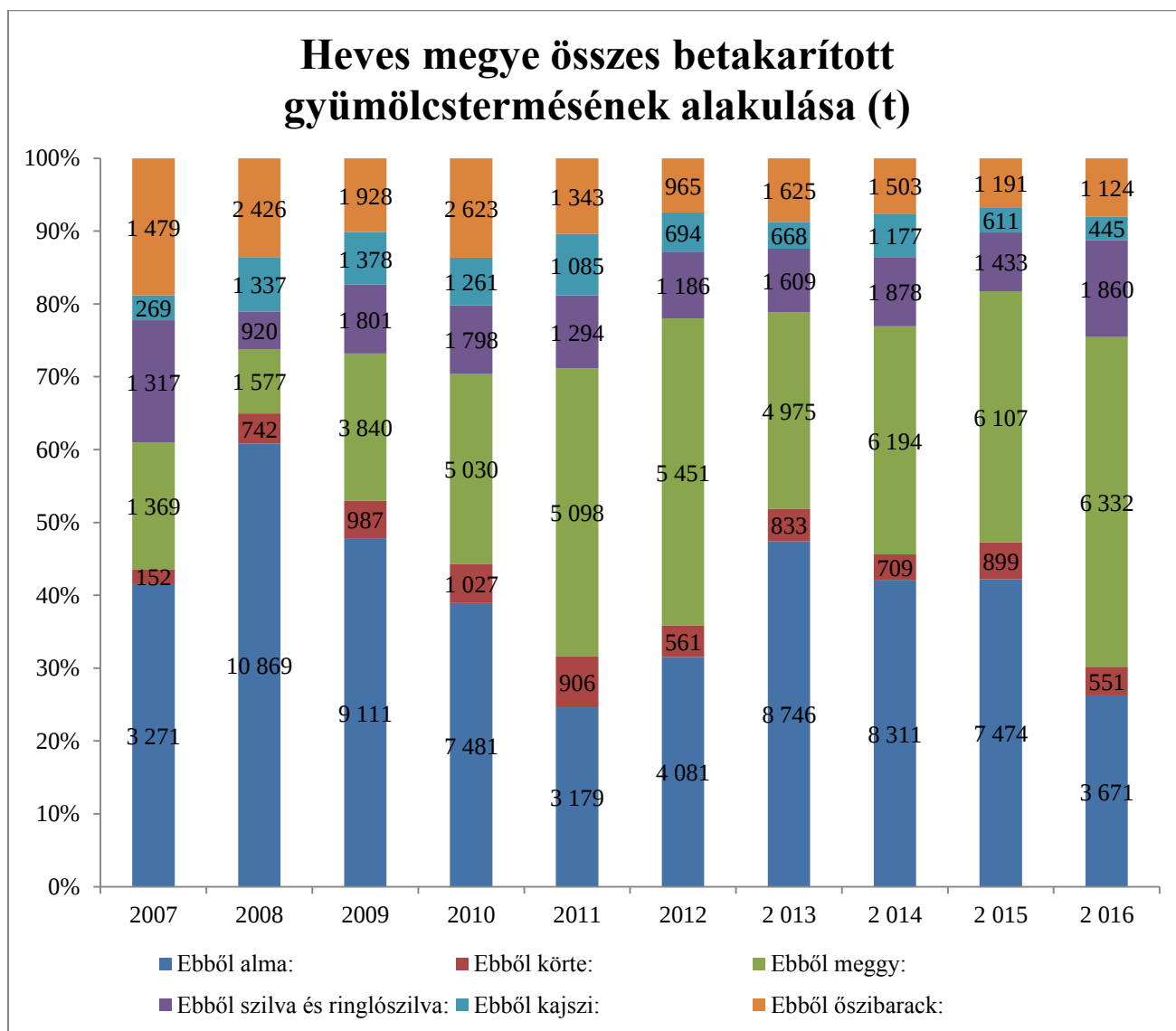
Főbb szántóföldi növények termelése 2017-ben				
	Termésmennyiség		Termésátlag	
	Heves megye (t)	Ország=100%	Heves megye (kg/ha)	országosan (kg/ha)
Búza	223 276	4,26	5180	5440
Árpa	45 895	3,26	5310	5270
Kukorica	41 406	0,6	5770	6890
Napraforgó	99 002	4,96	2730	2870
Repce	39 338	4,18	2880	3100

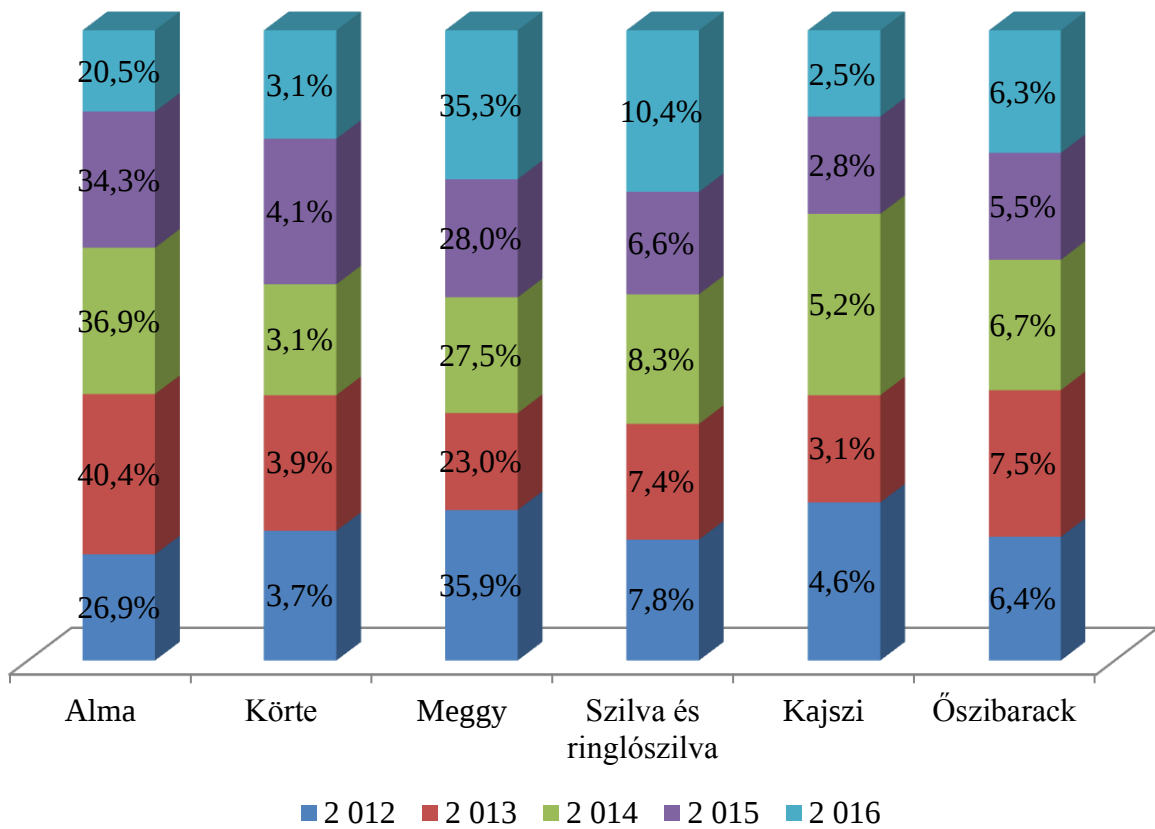
Az őszi búza termésátlaga 2017-ben 2016-hoz képest 10%-kal növekedett. Szintén magasabb termésátlagot értünk el az árpánál. Ez esetében 9%-os növekedés figyelhető meg. A kukorica termésátlagánál figyelhető meg a legnagyobb csökkenés, mintegy 23%-os. 2017-ben a

napraforgómag esetében 14%-kal értünk el kevesebb termésátlagot 2016-hoz képest. A repcénél mintegy 12%-os visszaesés tapasztalható 2017-ben.

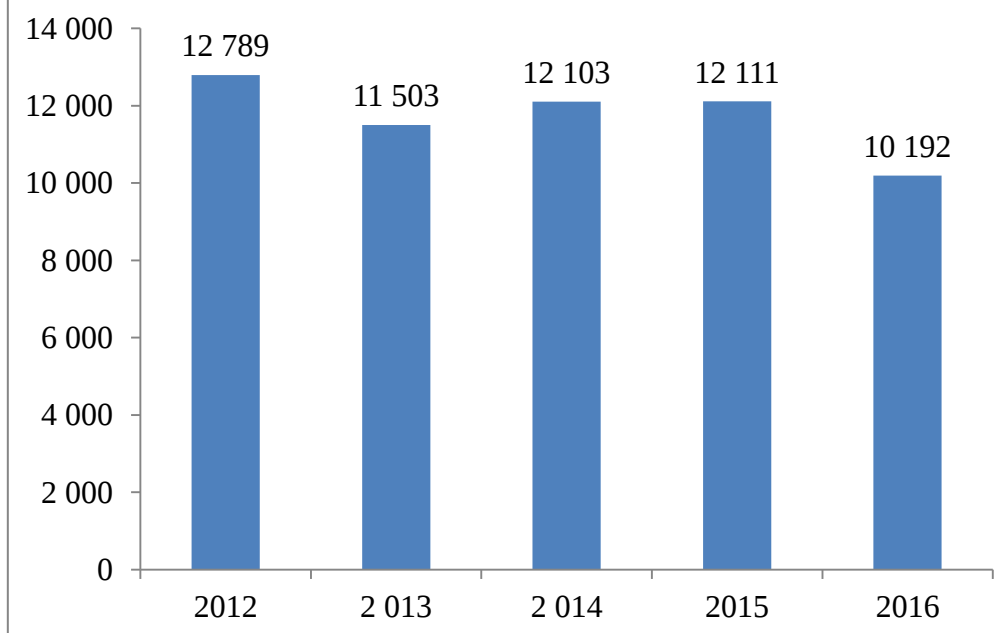
Minden növény esetében a 2013-as év mondható kritikussnak termésátlag tekintetében, kivételt jelent a kukoricánál a 2015-ös év.

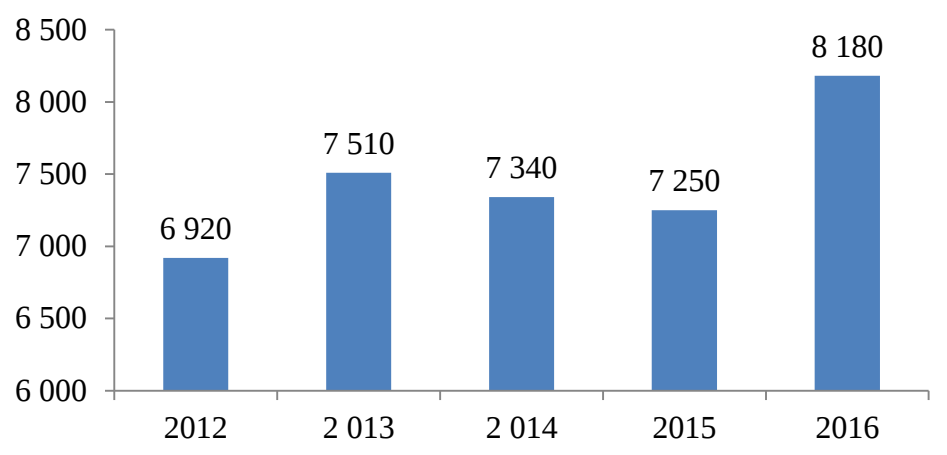
Heves megye betakarított gyümölcsének megoszlása (%)

Heves megye szőlőterületének alakulása (ha)

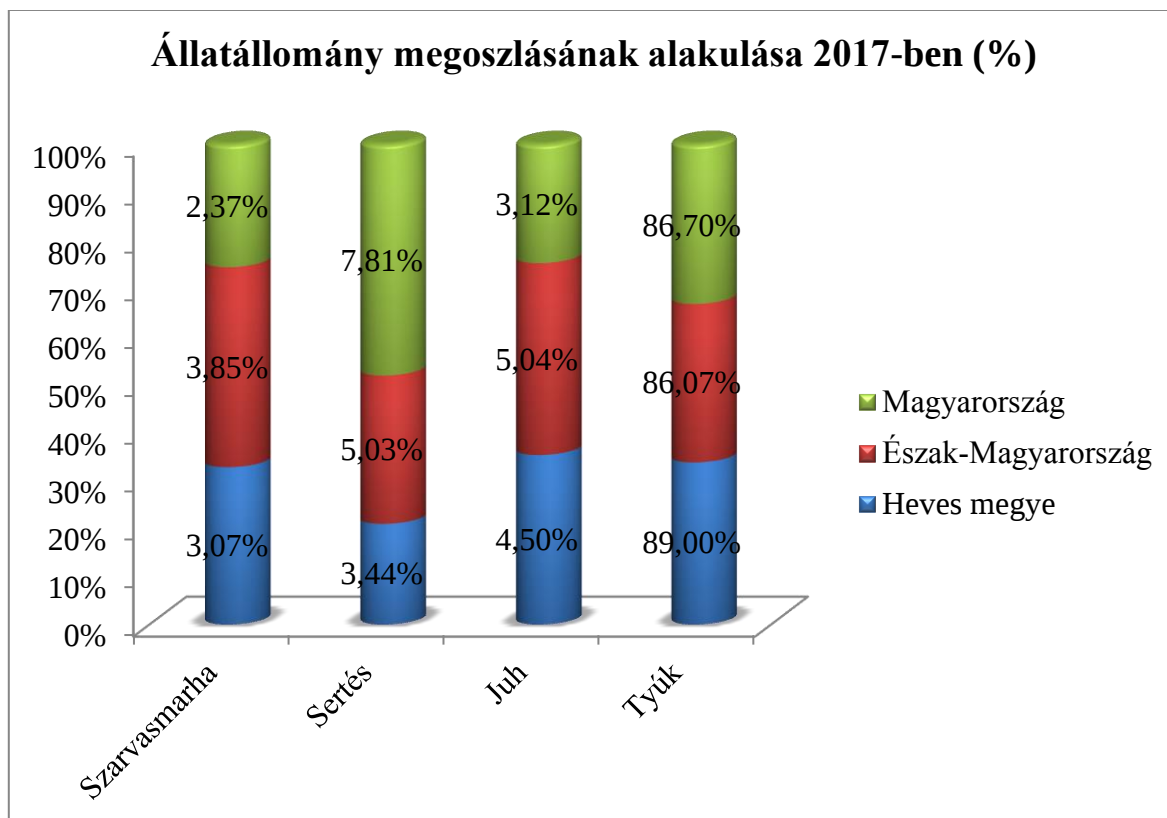
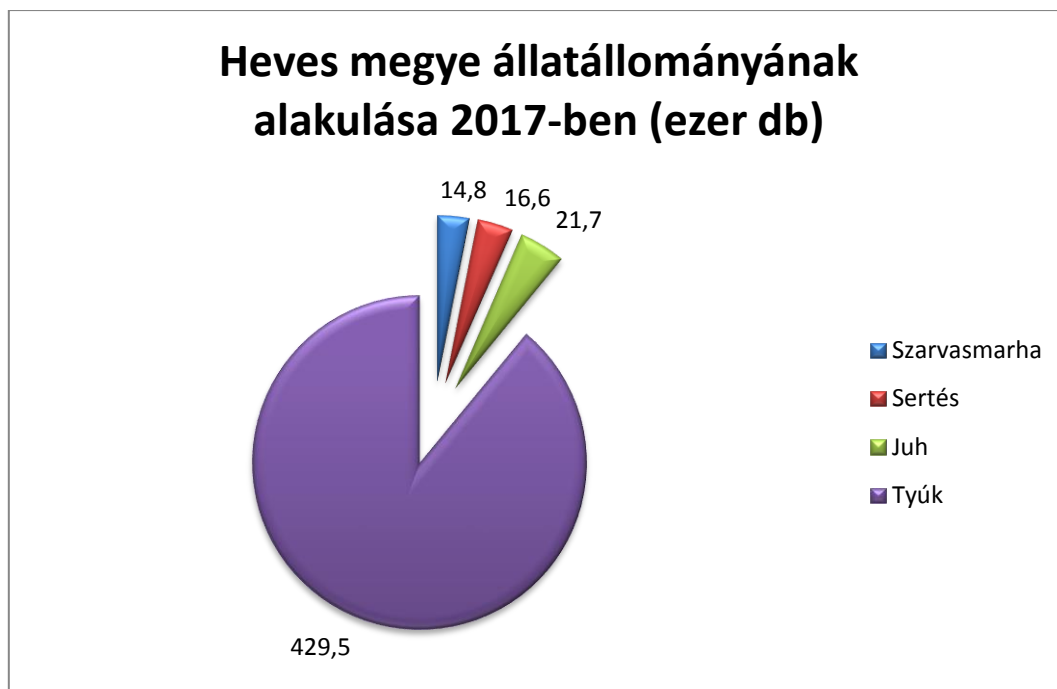

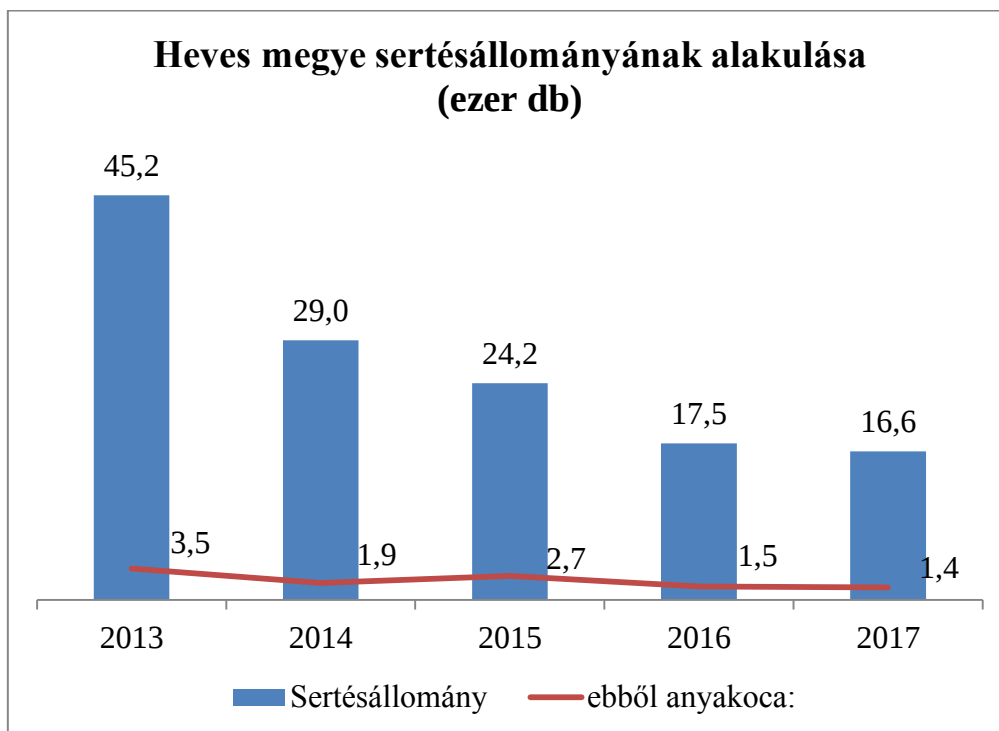
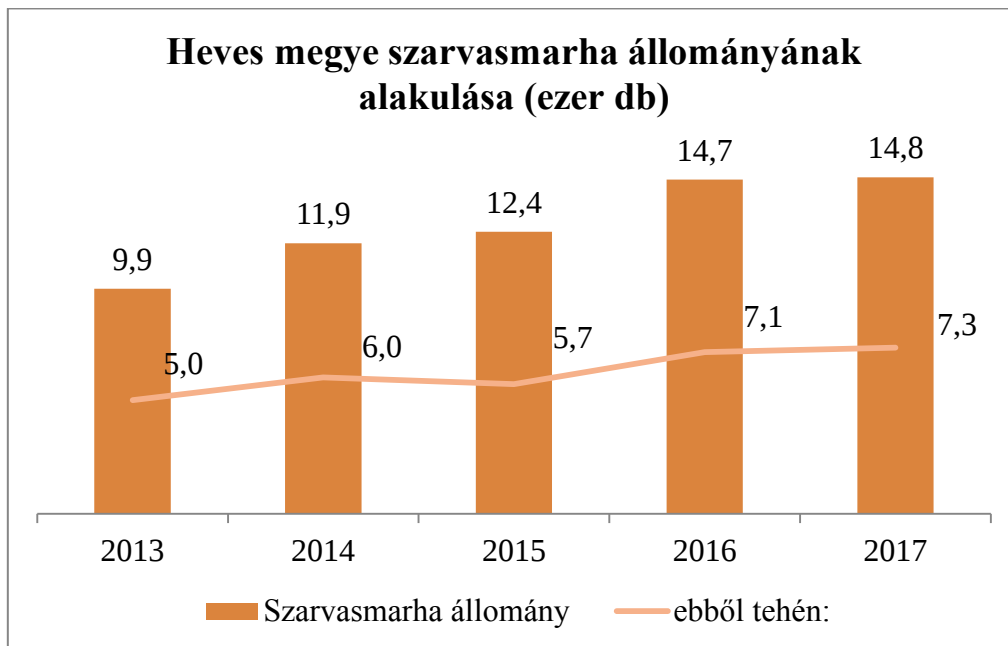
**Heves megye szőlő termésátlagának alakulása
(kg/ha)**

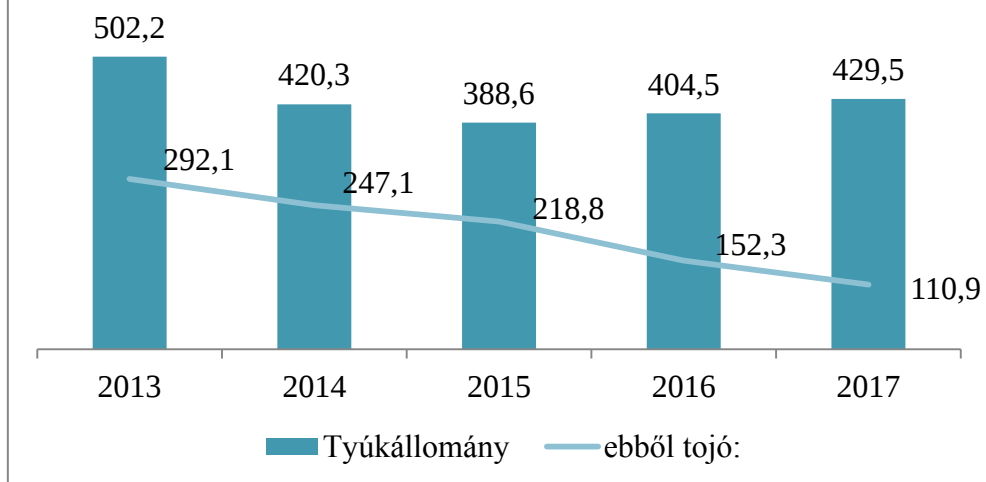
Állatállomány

Heves megyében a haszonállatok közül a baromfi, juh, sertés és szarvasmarhát tenyésztnek, melyek közül a legjelentősebb a baromfi, a juh és a sertés tenyésztése.

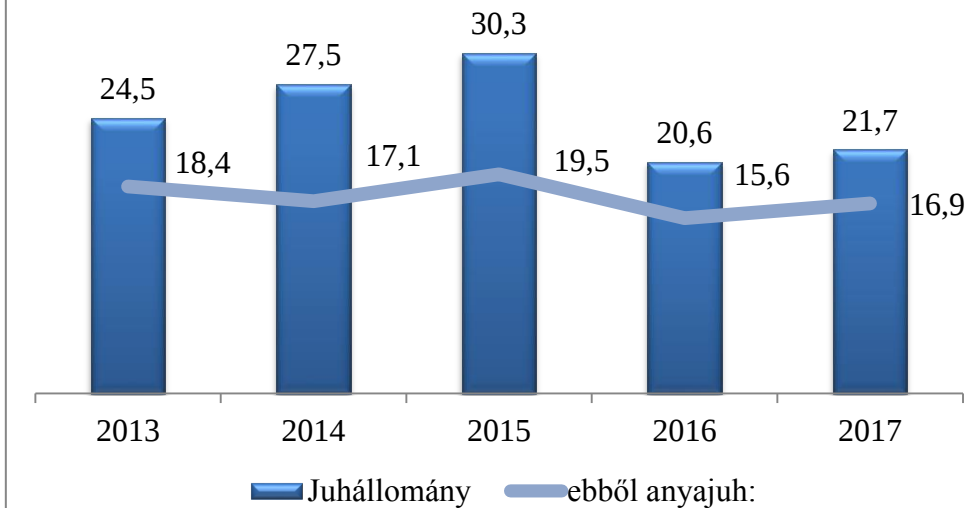

Heves megye tyúkállományának alakulása (ezer db)

Heves megye juhállományának alakulása (ezer db)

Gazdaságszerkezet 2016-ban országos kitekintésben

A gazdaságok száma változó ütemben, de folyamatosan csökken az évezred eleje óta. Míg 2000-ben mintegy 965 ezer gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet, 2016-ra számuk a 45%-ára, közel 431 ezerre esett vissza. A két gazdaságcsoporthoz számának alakulása azonban ellentétes irányt mutat.

Gazdasági szervezetek:

2016-ban 9388 gazdasági szervezet folytatott mezőgazdasági tevékenységet, ami 16%-kal volt több mint 3 évvel korábban. Az ezredfordulón még csak közel 7 ezer szervezet foglalkozott mezőgazdasággal. Számuk az utóbbi 10 évben folyamatosan nőtt, legnagyobb mértékben az elmúlt 3 év során. Földterületet több mint négyötödük használt, az új földforgalmi szabályozások hatályba lépése pedig a legtöbb gazdálkodó szervezet esetében megváltoztatta a gazdálkodás kereteit. 2013 és 2016 között a 2500 hektár feletti területen gazdálkodó szervezetek száma – a föld használatára vonatkozó 1200 hektáros birtokmaximum, illetve a kedvezményes 1800 hektáros maximális területnagyság hatására – közel felére, használt területük a 60%-ára csökkent. A művelést részben más szervezetek, részben pedig egyéni gazdaságok vették át, a szervezetek száma 1000 négyzetméter és 1000 hektár között minden nagyságkategóriában nőtt az utóbbi 3 év alatt. Az állattartó gazdasági szervezetek száma a vizsgált időszakban több mint harmadával emelkedett, így a földművelés elsődleges szerepe mérséklődött. Az ország mezőgazdasági szempontból legjelentősebb térsége az Alföld, a szektorban tevékenykedő szervezetek közel 40%-a, a gazdaságok standard termelési értékének 49, az állattartás állategységben kifejezett volumenének 54%-a ide összpontosul. A gazdálkodó szervezetek száma ugyan minden megyében emelkedett 2010 és 2016 között, de számottevő növekedés Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Somogy megyében jelentkezett. Mindhárom megyében a 6 évvel korábbinál 44%-kal több gazdasági szervezet működött.

Egyéni gazdaságok:

2016. június 1-jén közel 422 ezer egyéni gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet. A szervezetekkel ellentétben számuk az ezredforduló óta folyamatosan – közel kétötödére – csökkent. Ennek egyik oka, hogy az idősebb – főleg a 65 év feletti -, jellemzően egyedülálló gazdálkodók közül sokan hagytak fel a termeléssel. 2010 és 2016 között 35 ezer fővel csökkent az e csoportba tartozó gazdálkodók száma, legnagyobb arányban az 55-64 éves

korosztályban. Esetükben feltételezhető, hogy a fiatalabb generációk vették át a termelés egy részét.

Az állattartó egyéni gazdaságok száma közel 120 ezerrel volt kevesebb, mint 6 évvel ezelőtt. 2016-ban 10 egyéni gazdálkodóból 4 esetében volt az állattartás meghatározó tevékenység. A tartók száma – a földterületet használókéhoz hasonlóan – 68%-ára esett vissza, a földművelés szerepe viszont erősödött, mivel a vegyes gazdaságok száma egyre kevesebb az egyéni gazdaságok körében. A gazdasági szervezetekhez hasonlóan 2016-ban az egyéni gazdaságok jelentős része, csaknem fele az Alföldön gazdálkodott. Számuk minden megyében csökkent 2010-hez képest, legjelentősebben Budapesten, valamint Pest, Veszprém, Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. Ezekben a megyékben közel harmadával kevesebben foglalkoznak mezőgazdasággal, mint 6 évvel korábban. Az egyéni gazdaságok számának csökkenése legkevésbé a Dél-Dunántúlon és az Alföldön érezhető, főként Tolna és Hajdú-Bihar megyék stabilabb gazdaságszáma miatt. Itt szorult vissza legkevésbé a 45 év feletti gazdálkodók aránya is, ugyanakkor a legfiatalabb generáció részaránya átlagon felül csökkent.

Mezőgazdasági földhasználat

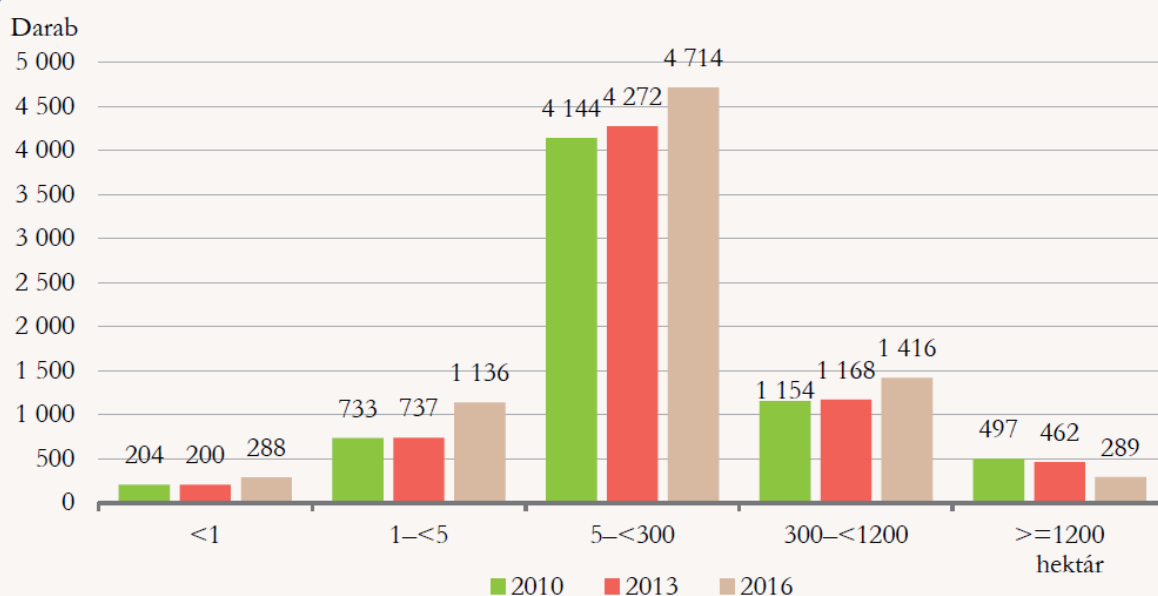
A 2016 júniusában felmért mintegy 6 millió hektáros termőterület több mint háromnegyede mezőgazdasági terület, amely nagyobb részt az egyéni gazdaságok használatában volt. Ők művelték a mezőgazdasági földeket 58, a szántóterületek 56%-át. Szerepük 2011 óta folyamatosan nőtt, mintegy félmillió hektárral nagyobb mezőgazdasági területen gazdálkodtak, ami részben összefügg a szervezetek kezelésében álló földterület csökkenésével. A gazdasági szervezetek szerepe a 251 hektáros átlagos szántóterületek művelése mellett az erdő- és nádgazdálkodásban, valamint a halastavak használatában volt jelentős.

A mezőgazdasági földhasználat szerkezetében jelentős különbségek vannak a két gazdaságcsoport között. Míg a gazdasági szervezetek csak 3,7, az egyéni gazdaságoknak 59%-a gazdálkodott 1 hektárnál kisebb területen, az 1000 hektár feletti birtokokat pedig jellemzően csak szervezetek művelték.

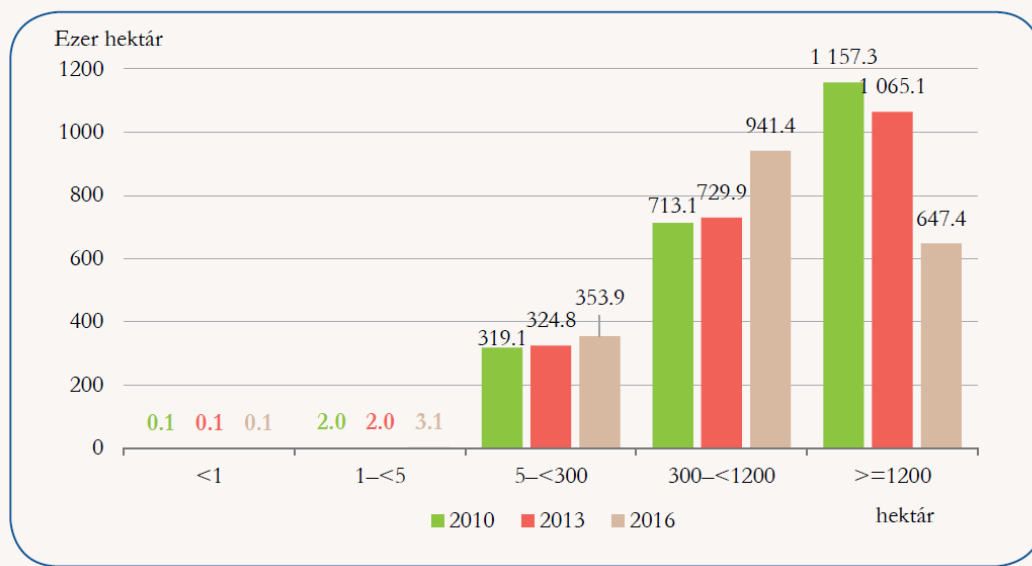
Részben jogi-szabályozási okokból (birtokmaximum, bejegyzett földhasználat) a 2500 hektár feletti területet használó gazdasági szervezetek száma jelentősen csökkent; 3 év alatt közel felével kevesebb az ebben a nagyságkategóriában gazdálkodók száma. Az érintett mintegy 190 ezer hektáros terület egy része a korábbi szervezetek kezelésében maradt szántóterületként, vagy új társaság, illetve egyéni gazdaság használatába került. Ez a folyamat

jellemzően Somogy, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun, Baranya és Csongrád megyéket érintette. A szervezetek száma más nagyságkategóriákban jellemzően nőtt, főként az 1-5 hektáros területen gazdálkodóké, aminek következményeként a szervezetek több mint fele 50 hektárnál kisebb területen gazdálkodott 2016-ban. A feldarabolódás ellenére a szervezetek által használt földek mintegy 70%-át továbbra is az 500 hektárt meghaladó gazdaságok művelik. Nagy területen gazdálkodó szervezetek jellemzően Baranya, Békés, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok és Hajdú-Bihar megyékben fordulnak elő nagyobb számban. A földforgalmi szabályozások életbe lépésével a magasabb nagyságkategóriákban használt földek egy jelentős része átkerült a 300-1200 hektár közötti birtokméreten gazdálkodó cégek kezelésébe.

A gazdasági szervezetek száma a használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriái szerint

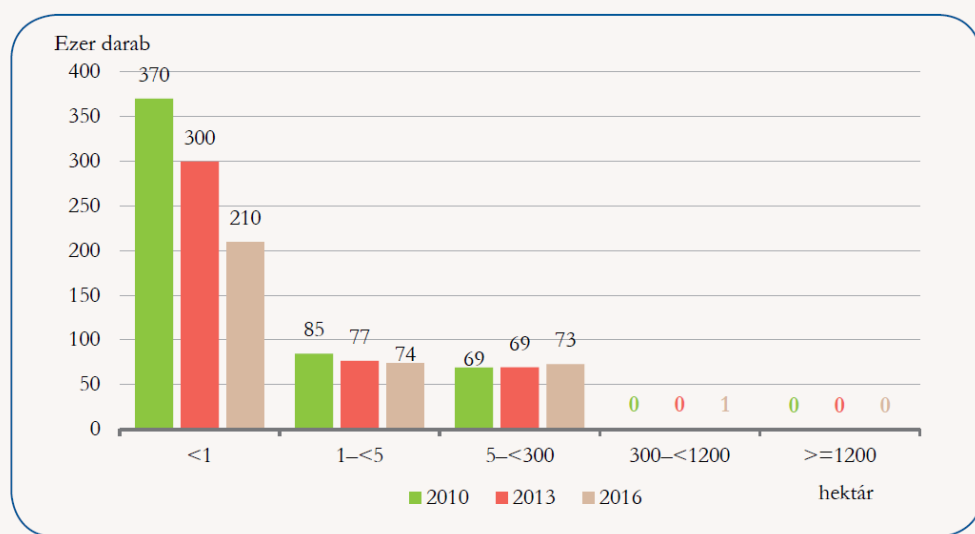

A gazdasági szervezetek által használt mezőgazdasági terület
nagyságkategóriák szerint

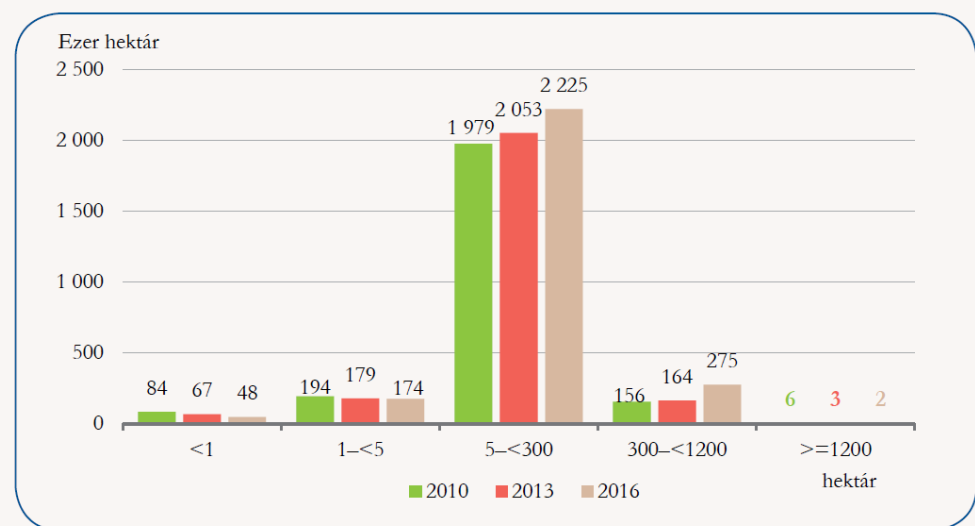

Az egyéni gazdaságok területhasználatában koncentrálódás figyelhető meg. 2016-ban a kezelésükben lévő összes mezőgazdasági terület több mint felét a gazdaságok 7,1%-a (mintegy 25 ezer gazdaság) használta, 20-200 hektár közötti birtokokon. A gazdaságok számának hosszú ideje tartó csökkenése jellemzően az 1 hektár alatti területhasználók körét érintette, 43%-kal kevesebben gazdálkodnak ebben a méretkategóriában, mint 2010-ben. A gazdálkodók számát tekintve ez közel 160 ezer főt jelent, ugyanakkor a nagyságkategóriában használt földterületet csak mintegy 37 ezer hektárral mérsékelte a csökkenés. Ez az egyéni gazdaságok által használt teljes mezőgazdasági területnek mindössze 1,3%-a. A gazdálkodók egy része valóban felhagyott a termeléssel, azonban nőtt a nagyobb területet művelők száma. Mindezek mellett az egyéni gazdaságok 10%-kal nagyobb területen gazdálkodnak, mint 3 évvel korábban, főként Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun és Vas megyékben bővült a művelésük alatt álló terület.

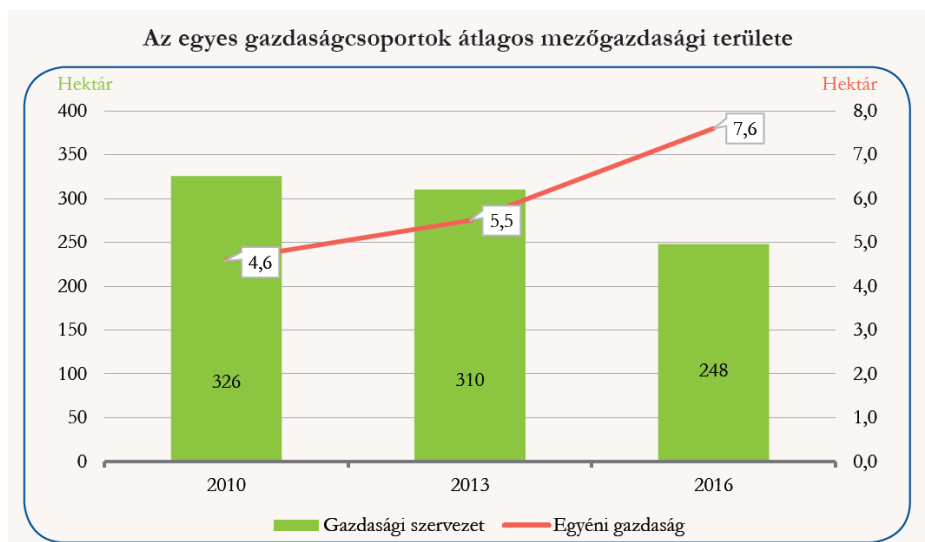
Egyéni gazdaságok száma a használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriái szerint

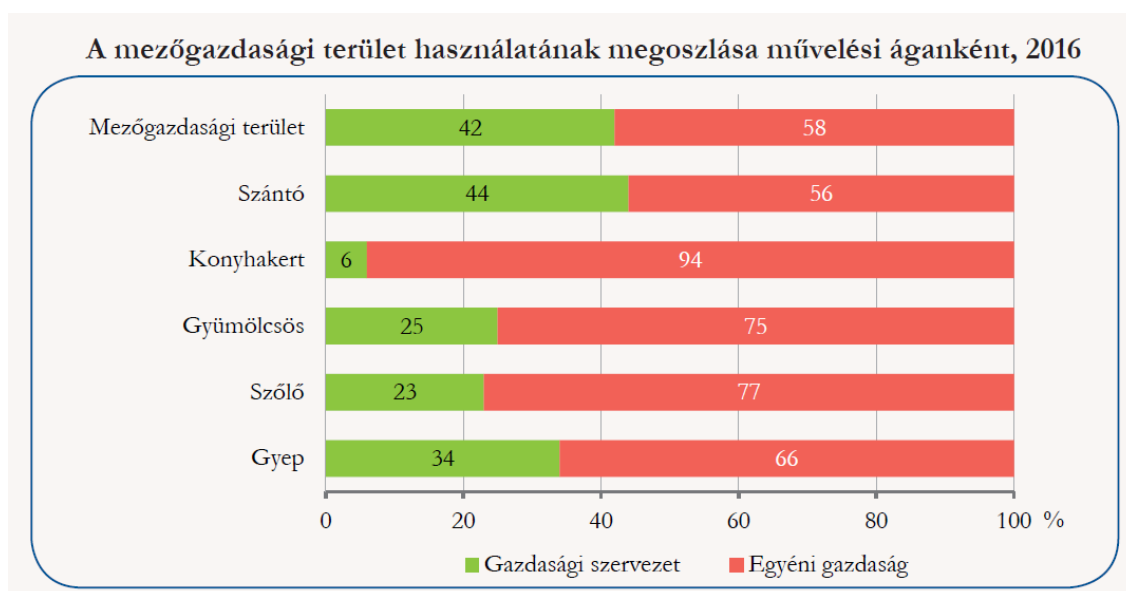
Az egyéni gazdaságok által használt mezőgazdasági terület nagyságkategóriák szerint

Az előbbi folyamatok az egyéni gazdaságok esetében minden művelési ágban az átlagos birtokméret növekedését eredményezték. Az átlagosan használt mezőgazdasági terület nagysága 6 év alatt 65%-kal emelkedett, melynek következményeként egy egyéni gazdálkodó 2016-ban átlagosan közel 7,6 hektár területen gazdálkodott. A változások hatására a gazdasági szervezetek átlagos mezőgazdasági területe 2016-ban már csak 248 hektár volt, ami jelentős csökkenés a 3 évvel korábbi 310 hektáros, illetve a 6 évvel ezelőtti 326 hektáros átlagos gazdaságmérethez képest.

2016-ban a mezőgazdasági terület 42%-a volt a gazdasági szervezetek, 58%-a pedig az egyéni gazdaságok használatában. Az egyéni gazdaságok az átlagostól jóval nagyobb arányban (77 és 75%-ban) használták a szőlőterületeket és gyümölcsösöket, és természetesen a konyhakertek szinte teljes területe is az egyéni gazdaságokhoz tartozott. Az utóbbi használata a gazdaságok számának csökkenésével párhuzamosan egyre jobban visszaszorul, a használók száma a 2013-as érték 55, a terület 59%-ára csökkent, és mindössze 8472 hektár volt 2016-ban.

Heves megye mezőgazdasági, erdőgazdasági, halászati regisztrált gazdasági szervezetek számának alakulása 2017-ben									
Gazdasági szervezetek száma összesen	Ebből				Gazdasági szervezet összesen	Ebből			
	társas vállalkozás	önálló vállalkozó	vállalkozás összesen	non-profit szervezet		társas vállalkozás	önálló vállalkozó	vállalkozás összesen	non-profit szervezet
	előző év azonos időpontja = 100,0%								
18 809	414	18 331	18 745	31	99,8	96,3	99,9	99,8	114,8

Heves megye regisztrált vállalkozásainak száma a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, halászati gazdálkodási forma szerint 2017-ben					
Összesen	Ebből				
	korlátolt felelősségű társaság	részvénytársaság	betéti társaság	szövetkezet	egyéni vállalkozó
18 745	256	6	63	48	877